

Text k sedmnáctému setkání

Modleme se žalmy

(úryvek z knihy: Vojtěch Kohut – Čítanka vnitřní modlitby – redakčně upraveno :-))

Pro náš třetí text o modlitbě využijeme úryvek z 5. kapitoly Knihy Vojtěcha Kohuta – Čítanka vnitřní modlitby. A necháme se provázet opět svatou Terezií od Ježíše.

5. kapitola – Modlete se Davidovými žalmy aneb nabízet Pánu stavy svého ducha.

Svatá Terezie od Ježíše měla velkou úctu ke králi Davidovi. Na několika místech svých autobiografických spisů se hrdě hlásí k této starozákonní postavě. Už v knize života vyznává, že je jeho velkou ctitelkou a naznačuje rovněž proč. *„Duše by tu chtěla, aby ji všichni viděli a ke chvále Boží pochopili její slávu a také aby ji pomohli chválit. Připadá mi, že tak to musel cítit obdivuhodný duch královského proroka Davida, když hrál na citeru a zpíval chvály Boží. Já jsem velkou ctitelkou tohoto slavného krále a chtěla bych, aby jimi byli všichni, zvláště ti z nás, kdo jsme hříšníci.“* (Život 16,3) V knize o zakládání píše: *„Byla jsem velmi ráda, že se klášter založil onoho dne, poněvadž tehdy se modlíme oficiem z krále Davida, k němuž mám velkou úctu.“* (Kniha o zakládání 29,11)

Terezie zde uvádí hned dva důvody, proč zrovna král David. Předně je pro ni vzorem v modlitbě, a to svou schopností chválit Boha zpěvem žalmů a hrou na citeru. Je to tedy muž modlitby, člověk Boží chvály. Druhý důvod je skryt v závěru citace – je jeho ctitelkou, protože je hříšnice. Co to znamená? Vidí v něm vzor obráceného hříšníka, jistě na základě Davidova pádu s Batšebou, který vedl až k vraždě Uriáše, a jeho následného pokání. (2Sam 11 a 12 kap.)

Lze se o tom ujistit na základě toho, co Terezie uvádí na adresu obrácených světců obecně: *„Ve světcích, které k sobě navrátil Pán poté, co byli hříšníky, jsem nacházela velkou útěchu. Připadá mi totiž, že bych u nich mohla nalézt pomoc, a že když odpustil jim, může i mně.“* (Život 9,7)

Je skvělé, když se v životě setkáte s někým, kdo je vám životním vzorem, a ještě je schopen vás naučit modlitbě. Terezie zpočátku nikoho takového neměla, dotyčného se jí naštěstí podařilo najít v Písmu. Král David ji inspiroval jak svým životem, aby jej napodobovala, tak i svými žalmy, aby je recitovala a rozjímalala o nich.

Nejdříve bych se chtěl dotknout jedné věci – dnes se ví, že král David není autorem většiny žalmů, které v Písmu naleznete. Často jsou mu výslovně připisovány, a to nikoliv proto, že by vás jejich skuteční autoři chtěli podvést, nýbrž aby vás navykli chovat se jako on. Proto můžeme za všemi žalmy vnímat krále Davida jakožto vzor žalmisty.

K otázce, proč zrovna žalmy, se mně vybavují dva obrazy. První je náš konvent v italském Janově - je to vůbec první dům založený mimo Španělsko, ještě za života svatého Jana od Kříže. A tak jím doslova prošly dějiny. Máme tam také jedno úzké točité schodiště. Schody jsou opravdu prošlapané, takže si hned představíte všechny ty generace bratří, kteří tudy vystupovali a sestupovali. Rázem má k tomu schodišti člověk úplně jiný vztah než k ostatním.

Ještě jeden obraz se mi vybavuje, jemuž porozumějí ti, kteří byli někdy v divoké přírodě. Není radno prodírat se jen tak africkou buší! Člověk musí důvěřovat těm, kdo tudy prošli před ním, a sledovat pěšinku, která se vine mezi stromy a křovisky, i kdyby se vám zdálo, že si zajdete. Jakkoli totiž ne vždy víte, kam vás zavede, můžete si být jistí, že dříve nebo později narazíte na osídlenou oblast. Mimo stezku je plno nástrah, navíc bez mačety se tudy většinou ani neproderete.

Proč tyto dva obrazy? Aby vám pomohly pochopit, v čem je velikost a užitek žalmů. Modlily se je celé generace lidí před vámi, jsou to prošlapaná schodiště a vyšlapané stezky, jež jsou jisté. A to i tehdy, když na vás budou zprvu působit cize nebo nesrozumitelně, a později vás bude ohrožovat, že je notoricky znáte. Proto i Terezie volá: „*Kolik je toho ukryto v žalmech slavného krále Davida!*“ (Myšlenky o lásce Boží 1,2)

Nikoho nepřekvapí, že se Terezie modlila žalmy denně. Jako mniška byla povinna recitovat liturgii hodin, nebo jak lidově říkáme – breviář. Je třeba si ale uvědomit, že to dělala v latině, kterou neznala. Jen díky jisté podobnosti s rodným jazykem mohla tu a tam pochytit něco z obsahu textů. Přesto v jejíž textech narazíme na celou řadu citací žalmů. Z toho je zřejmé, že se k nim vracela ve vnitřní modlitbě, snažila se jim porozumět a verše, kterým se naučila zpaměti, se jí staly průvodci v modlitbě i v životě.

Když popisuje svou velkou touhu po Bohu, neopomene zmínit začátek žalmu 42: „*Ó, když jsem na tom takto, kolikrát si vzpomenu na onen Davidův verš: ‚Jako dychtí jelen po pramenech vod‘, neboť mi připadá, že to u sebe vidím doslova takto!*“ (Život 29,11). Nebo když radí svým spolusestrám, které jsou pohrouženy do smutku, cituje patnáctý verš žalmu 91: „*Hleďte do svého nitra: naleznete tam svého Učitele, který vás nezklame. Naopak, čím méně bude vnější útěchy, tím víc vás bude obdarovávat. Je velmi soucitný a sklíčené osoby, které se spoléhají jen na něho, nikdy nezklame. Tak to říká David, že ‚Pán je se sklíčenými‘. A pokud tomu věříte, proč se ubíjíte?*“ (Cesta k dokonalosti 29,2)

Žalmy jsou tady prostě proto, abyste jimi mohli před Bohem vyjadřovat to, co v sobě právě nosíte: své radosti a naděje, ale i smutky a obavy, své prosby a očekávání, chvály a díkuvzdání, žehnání i klanění.... A to nejen při liturgii hodin, ale i během vnitřní modlitby, když nějaký žalm rozjímáte nebo se vám z něj ten či onen motiv spontánně vybaví v mysli.

Zároveň žalmů slouží i k porozumění tomu, co chce Bůh říct nám, kam nás vede a co nám dává prožít. Jsou to léty ověřené ukazatele cesty v modlitbě i mimo ni.

Výběr žalmů k modlitbě a rozjímání (lze použít i jakýkoliv jiný, pokud máte nějaké oblíbené):

Žalm 42:

42,2 Jako laň prahne po vodách bystřin, tak prahne má duše po tobě, Bože!

42,3 Má duše žízní po Bohu, po živém Bohu: kdy už smím přijít a spatřit Boží tvář?

42,4 Mé slzy jsou mi pokrmem ve dne i v noci, když den co den slyším: „Kde je tvůj Bůh?“,

42,5 Na to si vzpomínám, má duše tím přetéká: jak jsem putovával v zástupu, jak jsem je vodíval k Božímu domu s hlasitým jáсотem a chvalozpěvem ve svátečním průvodu.

42,6 Proč se rmoutíš, má duše, a proč ve mně sténáš? Doufej v Boha, zase ho budu chválit, svého spasitele a svého Boha.

42,7 Rmoutím se uvnitř v duši, proto vzpomínám na tebe v končinách Jordánu a Hermonu, na hoře Misar.

42,8 Přívaly na sebe volají hukotem tvých vodopádů, celé tvé příboje a vlny se přese mě převalily.

42,9 Za dne ať Hospodin dává svou milost, za noci mu budu zpívat a chválit ho, neboť mi dává život.

42,10 říkám Bohu: Má skálo, proč na mě zapomínáš? Proč se musím smutně vláčet, tísněn nepřítelem?

42,11 Drtí mi to kosti, když mě tupí protivníci, když den co den mi říkají: „Kde je tvůj Bůh?“

42,12 Proč se rmoutíš, má duše, a proč ve mně sténáš? Doufej v Boha, zase ho budu chválit, svého spasitele a svého Boha!

Žalm 51:

51,3 Smiluj se nade mnou, Bože, pro své milosrdenství, pro své velké slitování zahlad' mou nepravost.

51,4 Úplně ze mě smyj mou vinu a očist' mě od mého hříchu.

51,5 Neboť já svou nepravost uznávám, můj hřích je stále přede mnou.

51,6 Jen proti tobě jsem se prohřešil, spáchal jsem, co je před tebou zlé, takže se ukáže, jak je tvůj rozsudek spravedlivý, že jsi bez úhony ve svém soudu.

51,7 Hle, s vinou jsem se narodil a v hříchu mě počala má matka.

51,8 Hle, líbí se ti upřímné srdce, ve skrytu mě učíš moudrosti!

51,9 Pokrop mě yzopem, a budu čistý, umyj mě, a budu bělejší než sníh.

51,10 Popřej mi slyšet hlas veselí a radosti, ať zajásají kosti, které jsi zdrtil.

51,11 Odvrať svou tvář od mých hříchů a zahlad' všechny mé viny.
51,12 Stvoř mi čisté srdce, Bože! Obnov ve mně ducha vytrvalosti.
51,13 Neodvrhuj mě od své tváře a neodnímej mi svého svatého ducha.
51,14 Vrať mi radost ze své ochrany a posilni mou velkodušnost.
51,15 Bezbožné budu učit tvým cestám a hříšníci se budou obracet k tobě.
51,16 Zbav mě, Bože, trestu za prolitou krev, Bože, můj spasiteli, ať zajásá můj jazyk nad tvou spravedlností.
51,17 Otevři mé rty, Pane, aby má ústa zvěstovala tvou chválu.
51,18 Vždyť nemáš zálibu v oběti, kdybych věnoval žertvu, nebyla by ti milá.
51,19 Mou obětí, Bože, je zkroušený duch, zkroušeným a pokorným srdcem, Bože, nepohrdneš.
51,20 Pane, obšťastni Sión svou přízní, znovu zbuduj hradby Jeruzaléma.
51,21 Pak opět najdeš zalíbení v zákonitých obětech, v celopalech a žertvách, na oltář ti budou klást býčky.

Žalm 91:

91,1 Kdo přebýváš v ochraně Nejvyššího, kdo dlíš ve stínu Všemocného,
91,2 řekni Hospodinu: „Mé útočiště jsi a má tvrz, můj Bůh, v něhož doufám!“
91,3 Neboť on tě vysvobodí z léčky ptáčníka, ze zhoubného moru.
91,4 Ochrání tě svými perutěmi, uchýlíš se pod jeho křídla, štít a pavéza je věrnost jeho.
91,5 Nemusíš se bát noční hrůzy, šípu létajícího ve dne,
91,6 moru, který se plíží ve tmě, nákazy, jež pustoší o polednách.
91,7 I když padne po tvém boku tisíc a po tvé pravici deset tisíc, k tobě se přece nepřiblíží.
91,8 Svýma očima jen můžeš hledět a spatříš odplatu bezbožníků.
91,9 Neboť Hospodin je tvé útočiště: za ochranu zvolil sis Nejvyššího.
91,10 Nepřihodí se ti nic zlého a útrapa se tvému stanu nepřiblíží.
91,11 Vždyť svým andělům vydal o tobě příkaz, aby tě střežili na všech tvých cestách.
91,12 Na svých rukou tě ponosou, abys nenarazil na kámen svou nohou.
91,13 Po zmiji a hadu budeš kráčet, šlapat budeš po lvu i draku.
91,14 „Vysvobodím ho, protože lne ke mně, ochráním ho, protože zná mé jméno.
91,15 Vyslyším ho, až mě bude vzývat, budu při něm v tísní, zachráním ho a oslavím.
91,16 Nasytím ho dlouhým věkem a ukáži mu svou spásu.“

Žalm 93:

93,1 Hospodin kraluje, oděl se velebností, oděl se Hospodin, opásal se mocí. Dal světu základ, že nezakolísá.

93,2 Pevný je tvůj trůn od pradávna, jsi od věčnosti.

93,3 Zdvihají řeky, Hospodine, zdvihají řeky svůj hlas, zdvihají řeky svůj hukot.

93,4 Mocnější než hukot mnohých vod, mohutnější než mořský příboj, mocný je Hospodin na výsosti.

93,5 Tvé výroky jsou nejvýš spolehlivé, tvému domu přísluší svatost, Hospodine, na věčné časy.

Žalm 139:

139,1 Hospodine, ty mě zkoumáš a znáš,

139,2 ty víš, když sedám i když vstávám. Poznáváš mé myšlenky již zdálky;

139,3 ať jdu nebo ležím, ty to určuješ, všímáš si všech mých cest.

139,4 Slovo ještě nemám na jazyku: hle, už je znáš, Hospodine, celé.

139,5 Obklopuješ mě zezadu i zředu a kladeš na mě svou dlaň.

139,6 Podivuhodná je pro mě tvá znalost, vznešená a nepochopitelná.

139,7 Kam se mohu uchýlit před tvým duchem, kam až utéci před tvou tváří?

139,8 I kdybych vystoupil na nebe, ty jsi tam, i kdybych ulehl v podsvětí, i tady jsi!

139,9 I kdybych si připjal křídla jitřenky a spočinul na nejzazším moři,

139,10 i tam mě povede tvá ruka a uchopí mě tvá pravice.

139,11 I kdybych řekl: „Aspoň temnota mě skryje a noc mě obklopí místo světla“,

139,12 ani tma ti nebude tmavá: noc jako den se rozjasní, temno je pro tebe tak jako světlo.

139,13 Tys přece stvořil mé ledví, utkal jsi mě v lůně mé matky.

139,14 Chválím tě, že jsem vznikl tak podivuhodně, úžasná jsou tvoje díla. Dokonale znáš mou duši,

139,15 má podstata ti nezůstala utajena, když jsem byl tvořen v skrytu, spřádán v hlubinách země.

139,16 Tvé oči viděly mé skutky a v tvé knize jsou zapsány všechny; dny byly stanoveny dříve, než jediný z nich nastal.

139,17 Jak nedostupné jsou pro mě tvé úradky, Bože, jak nesmírné je jejich množství!

139,18 Kdybych je měl sečíst – je jich víc než písku, dojdu-li na konec, pořád jsem u tebe.

139,19 Kéž bys, Bože, zabil bezbožníka: Vrahové ať se ode mě vzdálí!

139,20 Neboť se záludně bouří proti tobě, zpupně se vyvyšují tvoji protivníci.

139,21 Což nemám, Hospodine, v nenávisti ty, kdo nenávidí tebe, k tvým odpůrcům necítím odpor?

139,22 Z celého srdce je nenávidím, stali se mými nepřáteli.

139,23 Zkoumej mě, Bože, a poznej mé srdce, zkoušej mě a poznej mé smýšlení!

139,24 Pohleď, zda jdu cestou špatnou, a veď mě cestou odvěkou!

OTÁZKY K TEXTU:

Setkal(a) jsem se v životě s žalmy? Předtím, než jsem měl(a) v ruce tento text?

Pokud ano, kde? Jak jsem je doposud vnímal(a)?

Mám rád(a) žalmy? Proč ano? Proč ne? A pokud nevím, jestli je mám rád(a), čím to je?

Změnilo splnění úkolu můj pohled na žalmy? Jak?

ÚKOLY K TEXTU:

Každý den si vybereme jeden žalm, buď z nabídky v textu, nebo dle vlastního výběru z Bible, uděláme si klidnou chvíli, vstoupíme do Boží přítomnosti a žalm se pomodlíme, pak nad ním můžeme krátkou (nebo i delší:-)) chvíli rozjímat a ptát se Boha, co z tohoto žalmu se týká právě nás a toho co prožíváme.